

ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПЕДАГОГІЧНОЇ
МАЙСТЕРНОСТІ

ГРОМАДСЬКА СОЦІАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТІВ ВНЗ У ПОЗНАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Дипломна робота з соціальної педагогіки
(освітньо-

кваліфікаційний рівень «Бакалавр»)

студента 4 курсу 42 групи

галузі знань:

0101 Педагогічна освіта

напряму підготовки:

6.010106 Соціальна педагогіка

Юрченка Андрія Володимировича

Керівник:

кандидат педагогічних наук,

доцент **С.М. Ситняківська**

Рецензент: кандидат педагогічних наук,

методист КВНЗ

«Житомирський інститут медсестринства»

В. О. Коваленко

ЗМІСТ

Вступ.....	3
РОЗДІЛ 1. СОЦІАЛІЗАЦІЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	<u>6</u>
1.1. Зміст поняття «соціалізація» та її категорійні ознаки.....	<u>18</u>
1.2. Сутність та основні механізми соціалізації студентської молоді.....	<u>31</u>
1.3. Позанавчальна громадська діяльність як фактор соціалізації студентів ...	<u>42</u>
Висновки до I розділу	<u>42</u>
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ФАКТОРІВ ГРОМАДСЬКОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ У ПОЗАНАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	<u>43</u>
2.1. Програма експериментального дослідження	<u>43</u>
2.2. Дослідження факторів громадської соціалізації студентської молоді у позанавчальній діяльності.....	<u>46</u>
2.3. Програма розвитку позанавчальної громадської активності студентської молоді	<u>55</u>
2.4. Організація охорони праці в загальноосвітньому навчальному закладі	<u>67</u>
Висновки до II розділу.....	<u>70</u>
Загальні висновки.....	<u>72</u>
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	<u>75</u>
ДОДАТКИ.....	<u>80</u>

Вступ

Актуальність дослідження. Молодіжні проблеми в Україні мають свою специфіку, що зумовлено швидкими й непередбачуваними перетвореннями в суспільстві на сучасному етапі. У найбільш скрутному стані опиняється саме молодь, оскільки, вступаючи в життя, вона повинна в складних умовах визначати своє місце і призначення. Особливість становища студентської молоді полягає в тому, що, з одного боку, вони входять у той соціальний простір, який було організовано незалежно від них попередніми поколіннями; з іншого боку, студентська молодь може змінити, перебудувати створені структури й відносини. Крім того, вихід із кризової ситуації нашого суспільства, процес його розвитку також безпосередньо пов'язані зі становищем молоді, її можливою участю в цьому процесі й небезпекою виявитися жертвою кардинальних соціальних змін. Тому формування українського суспільства супроводжується процесом соціалізації представників студентської молоді, не тільки в процесі професійної підготовки, а й у формуванні громадської позиції поза навчальною діяльністю.

Важлива роль у цьому процесі відводиться позанавчальній діяльності. Саме участь молодих людей у позанавчальній діяльності є значущою як для особистості, так і для суспільства в цілому, тому що процеси, які відбуваються в різних галузях діяльності, впливають на громадську соціалізацію молоді. Громадська організація як соціальний інститут суспільства є стійкою організованою формою спільної діяльності молодих людей та виступає головною ланкою громадської соціалізації молоді. Її роль також є досить важливою в житті молодої людини та суспільства, тому що саме вона сприяє формуванню позитивного ставлення до громади та суспільства як цінності та об'єкта перетворюючого впливу.

Різні аспекти соціалізації розглядалися у роботах таких авторів, як Г. Андреева, Н. Андреевкова, С. Белічева, В. Бочарова, А. Волохова,

О. Газман, М. Гур'янова, Ю. Загородній, І. Зверєва, А. Капська, І. Кон, О. Кузьменко, Н. Лавриченко, Г. Лактіонова, М. Лукашевич, С. Савченко та інших.

Проте, саме незначна кількість досліджень у сфері громадської соціалізації студентів поза межами ВНЗ, зумовила вибір теми нашого дипломного дослідження: **«Громадська соціалізація студентів ВНЗ у позанавчальній діяльності»**.

Об'єкт дослідження – соціалізація студентської молоді.

Предмет дослідження – громадська соціалізація студентської молоді у позанавчальній діяльності.

Мета дослідження – дослідити сутність та фактори громадської соціалізації студентської молоді у позанавчальній діяльності.

Завдання дослідження:

1. Охарактеризувати сутність та основні механізми громадської соціалізації студентської молоді.
2. Дослідити фактори громадської соціалізації студентської молоді у позанавчальній діяльності.
3. Розробити програму покращення позанавчальної громадської активності студентської молоді.

Методи дослідження. Для виконання поставлених завдань дослідження було використано науковий аналіз психолого-педагогічних джерел, тестування, анкетування, статистичні методи кількісної та якісної обробки отриманих результатів і т.д.

Експериментальна база дослідження: дослідно-експериментальна робота здійснювалася на базі Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Практичне значення дослідження: розроблено й обґрунтовано програму розвитку позанавчальної громадської активності студентської молоді.

Апробація роботи. Результати дослідження опубліковані у збірнику наукових праць Юрченко А.В. Громадська соціалізація студентів ВНЗ у позанавчальній діяльності /А. В. Юрченко // Актуальні проблеми соціальної сфери: [зб. наук. роб.]. – Житомир: Вид-во Житомирського державного університету імені Івана Франка, 2015. – Вип. 4. – С. 134 – 136.

Структура роботи. Бакалаврська робота складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел (50 найменувань, з яких 3 – іноземною мовою). Робота викладена на 80 сторінках друкованого тексту та 6 сторінках додатків.

Загальні висновки

1. Охарактеризувавши сутність та основні механізми громадської соціалізації студентської молоді, дійшли до наступних висновків. Громадська соціалізація є макро фактором соціалізації студентів ВНЗ у позанавчальній діяльності. Громадська соціалізація – це процес становлення громадянина шляхом засвоєння особистістю понять, норм і цінностей громадянського суспільства, навичок їх реалізації у певних національно-державних умовах. Сам процес соціалізації громадянина виступає природною підставою формування його соціального вигляду, зрілості та активності. Соціалізація студентської молоді у взаємодії з різними факторами і агентами відбувається за допомогою ряду «механізмів». Традиційний механізм соціалізації молоді являє собою засвоєння норм, еталонів поведінки, поглядів, стереотипів, які характерні для її сім'ї та найближчого оточення.

Отже, громадську соціалізацію можна розглядати як процес становлення соціальної особистості, навчання та засвоєння індивідом соціальних норм і культурних цінностей, установок та зразків поведінки того суспільства, соціальної групи і громади, до яких він належить

2. У ході експерименту було доведено, що громадська позанавчальна діяльність є фактором соціалізації студентської молоді, про що свідчать наступні дані. Для респондентів, які не займаються позанавчальною громадською діяльністю, притаманний страх самореалізації. Вони мають нижчий рівень: осмисленості життя, цілей в житті, інтересу та емоційної насиченості життя, результативності життя, чи задоволеності самореалізацією, за показником локус контролю – Я (Я – господар життя), за показником локус контролю – життя, чи керованість життя, оцінки успіху, доброзичливості, самоприв'язаності. Саме тому люди зі страхом самореалізації не сприймають процес свого життя як цікавий, емоційно насичений і наповнений сенсом, не усвідомлюють того, чого вони справді

прагнуть і куди іде їхнє життя, що вони роблять для того, щоб отримати бажане, що ще треба зробити, заради чого вони докладають зусилля, і яких наслідків очікують. Для них характерний нижчий рівень самоприв'язаності, ніж у людей з активною громадською позицією, що, на нашу думку, може свідчити про те, що громадська діяльність студентів у позанавчальній діяльності є важливим фактором їх соціалізації, і тому вони не дуже сильно цінують свої якості, здібності, не вдоволені ними, і, як наслідок, не прив'язуються до них. Як вже було зазначено, такі люди віддають перевагу хай і нецікавому та обмеженому, але так чи інакше налагодженому існуванню, замість того, щоб пережити новий неординарний досвід. На відміну від респондентів, які не займаються позанавчальною діяльністю, студенти-активісти, які є вдосконаленими особистостями, мають узгодженість внутрішнього «Я» із світом реалій та життєвих перспектив. Їх моральна позиція в процесі самовдосконалення обумовлена духовним потенціалом: прагненням до краси, безкорисливості, піклування, самовіддачі, турботи про інших, що свідчить про те, що громадська соціалізація у позанавчальній діяльності і є тим важливим фактором соціалізації студентської молоді, від якого залежить реалізація індивідуальних можливостей студентів.

3. Було розроблено програму покращення позанавчальної громадської активності студентської молоді, а в її основу покладене створення системи правових та соціально-економічних умов для ефективної соціалізації та самореалізації молоді, забезпечення всебічної підтримки та розвитку її громадської активності, реалізації інтелектуального, фізичного, творчого потенціалу молоді, формування патріота і громадянина. Виконання програми сприятиме: активній участі студентської молоді у розбудові громадянського суспільства та прийнятті рішень, залученню молоді до реалізації державної молодіжної політики; підвищенню молодіжних ініціатив у різних сферах життєдіяльності суспільства; підвищенню якості роботи органів студентського самоврядування; створенню умов для повноцінної

самореалізації молоді, її творчого потенціалу; популяризації волонтерського руху; підвищенню національної гідності та патріотичної свідомості, популяризації національної культури; зменшенню негативних явищ у молодіжному середовищі; інтеграції молоді до світової та європейської молодіжної спільноти, обміну досвідом молоді на обласному, всеукраїнському та міжнародному рівнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абульханова-Славская К. А. Мировоззренческий смысл и научное значение категории «субъект» / К. А. Абульханова-Славская // Российский менталитет. Вопросы психологической теории и практики. – М., 1997. – С. 59.
2. Бездухов В. П. Ценностный подход к формированию гуманистической направленности студента – будущего учителя / В. П. Бездухов. – Самара : Изд-во СамГПУ, 2000. – 185 с.
3. Бергер П. Социальное конструирование реальности. Трактат по социологии знания / П. Бергер, Т. Лукман. – М., 1995. – С.213–239.
4. Бобнева М. И. Социальные нормы и регуляция поведения / М. И. Бобнева. – М.: Наука, 1978. – 310 с.
5. Бондаренко І. П. Ціннісні орієнтири у формуванні державотворчих устремлінь молоді / І. П. Бондаренко // Шлях освіти. – 1996. – № 2. – С. 15–18.
6. Брушлинский А. В. Ментальность российская и региональная (провинциальная) / А. В. Брушлинский // Российский менталитет. Вопросы психологической теории и практики. – М., 1997. – С. 40.
7. Ваторопин А. С. Политические ориентации студенчества / А. С. Ваторпин // Социс. – 2000. – №6. – С. 17.
8. Выготский Л. С. Педагогическая психология / Л. С. Выготский. – М. : Педагогика, 1991. – 408 с.
9. Гершунекий Б. С. Образование в третьем тысячелетии: гармония знания и веры : Прогностическая гипотеза образовательного триумфа / Б. С. Гершунекий. – М., 1997. – С.35–36.
10. Головатый Н. Ф. Социология молодежи / Н. Ф. Головатый. – К. : Академія, 1999. – 264 с.

11. Гордин Л. Ю. Воспитание и социализация / Л. Ю. Гордин. – М. : Академия, 1997. – 243 с.
12. Грищенко Н. А. Позанавчальна діяльність як особливий фактор соціального середовища становлення студента ВНЗ / Н. А. Грищенко // Вісник Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка : [зб. наук. праць]. – Луганськ : Альма-матер, 2007. – № 17 (133). – С. 208–211. – (Педагогічні науки).
13. Гущина Т. Ю. Соціалізація та соціальна зрілість особистості / Т. Ю. Гущина // Вісник Національного технічного університету України. – К. : НТУУ «КПІ», 2002. – №2. – С. 93–99.
14. Доброскок І. Підвищення професійної компетентності студентів вищих навчальних закладів як необхідна умова їх готовності до майбутньої професійної діяльності / І. Доброскок // Науковий вісник Чернівецького університету. – Чернівці : Рута, 2008. – Вип. 363. – С. 94–99. Серія «Педагогіка та психологія».
15. Донін В. М. Психологія і педагогіка життєтворчості : навч. метод. посіб. / В. М. Донін. – К. : Центр навчальної літератури. – 1996. – 179 с.
16. Заверико Н. Н. Історико-теоретичний аналіз досліджень проблеми соціалізації особистості : Соціальна педагогіка і адаптивність особистості / Н. Н. Заверико, І. Д. Зверева. – Суми : ВВП Мрія, 1994. – 359 с.
17. Каргапольцева Н. А. Социализация и воспитание личности в образовании : опыт реализации концепции / Н. А. Каргапольцева. – М. : НОЦ РАО, 2002. – 156 с.
18. Кон И. С. Социология личности / И. С. Кон. – М. : Воспитание, 1967. – 314 с.
19. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості / Г. С. Костюк, Л. Н. Проколієнко. – К. : Радянська школа, 1989. – 608 с.

20. Кривов Ю. И. Проблема социализации подрастающих поколений в зарубежной педагогике / Ю. И. Кривов. – М. : Педагогика, 1992. – 120 с.
21. Лавриченко Н. М. Педагогіка соціалізації : європейські абрисы / Н. М. Лавриченко. – К. : Віра інсайт, 2000. – 246 с.
22. Лавриченко Н. М. Проблеми гуманістичного спрямування соціалізації : педагогічні роздуми і нотатки / Н. М. Лавриченко. – К. : «Інсайт-плюс», 2006. – 279 с.
23. Лукашевич М. П. Соціалізація / М. П. Лукашевич. – К. : Просвіта, 1998. – 210 с.
24. Лукашевич М. П. Соціалізація. Виховні механізми і технології : Навч-метод посібник / М. П. Лукашевич. – К. : ІЗМЛ, 1999. – 112 с.
25. Лязина Ю. А. Социальные перемещения молодежи в студенчество / Ю. А. Лязина. – М. : «Автор-проект», 2000. – 145 с.
26. Марьенко И. С. Нравственное становление личности / И. С. Марьенко. – М. : Высшая школа, 2005. – 219 с.
27. Москаленко В. В. Социализация личности / В. В. Москаленко. – К. : Вища школа, 1986. – 242 с.
28. Мудрик А. В. Социальная педагогика : учеб. для студ. пед. вузов / под ред. В.А.Сластенина. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. – 200 с.
29. Осипов А. М. Общество и образование / А. М. Осипов. – Новгород, 1998. – С.96.
30. Петрова І. В. Дозвілля в зарубіжних країнах: Підручник / І. В. Петрова. – Кондор, 2005. – 408 с.
31. Раковец Н. С. Гражданская социализация молодежи в современном обществе / Н. С. Раковец [Электронный ресурс]. – Режим доступа до ресурсу : <http://conf.omui.ru/content/grazhdanskaya-socializaciya-molodezhi-v-sovremennom-obshchestve>. – Назва з екрану.
32. Раковская О. А. Социальные ориентиры молодежи: тенденции, проблемы, перспективы / О. А. Раковская. – М.: Наука, 1993. – 183 с.

33. Реан А. А. Социализация личности / А. А. Реан // Хрестоматия: Психология личности в трудах отечественных психологов. – СПб. : Питер, 2000. – 544 с.
34. Рубінштейн С. Л. Основы общей психологии / С. Л. Рубинштейн. – СПб., 2002. – 720 с.
35. Сейко Н. А. Соціальна педагогіка / Н. А. Сейко. – Житомир : Житомир.держ. пед. ун-тет, 2002. – 260 с.
36. Слободчиков В. И. Образовательная среда: реализация целей образования в пространстве культуры / В. И. Слободчиков. – М., 1997. – С.178.
37. Слуцкий Е. Г. Социальные проблемы молодежи и молодежная политика / Е. Г. Слуцкий. – СПб. : ИСЭП, 1993. – 58 с.
38. Табачковський В. Г. Формування світоглядної культури студентської молоді / В. Г. Табачковський. – К. : Наукова думка, 1992. – 312 с.
39. Тащенко А. К. Форми соціалізації молоді в умовах перехідного суспільства / А. К. Тащенко // Інформоенергетичні технології адаптаційних процесів життєдіяльності на початку III-го тисячоліття : зб. наук. пр. – К. : Вища освіта, 2001. – Вип. 1. – С. 269 – 273.
40. Филонова Г. Н. Формирование личности : проблемы комплексного подхода в процессе воспитания школьника / Г. Н. Филонова. – М. : Академия, 2003. – 382 с.
41. Хан О. О. Соціалізація молоді через залучення до громадських організацій [Електронний ресурс]. / О. О. Хан– Режим доступу до ресурсу : <http://vuzlib.com/content/view/1004/94/>. – Назва з екрану.
42. Чернявська О. В. Технології соціальної роботи / О. В.Чернявська. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2007. – 72 с.
43. Чухин С. Г. Гражданская самореализация студенческой молодежи: монография / С. Г. Чухин. - Saarbrücken (Germany) LAP LAMBERT Academic Publishing GmbH & Co. KG, 2012. – 100 с.

44. Шашенко С. В. Соціальне становлення студентської молоді у позааудиторний час у Вищих навчальних закладах: автореф. дис. канд. пед. наук. – К., 2004. – С.29.

45. Шульга М. М. Социализация в образовательном пространстве высшей школы современной России / М. М. Шульга. – Дис. . д.с.н. Ставрополь, 2006.

46. Ядов В. А. Социальные и социально-психологические механизмы формирования социальной идентичности личности / В. А. Ядов. – М. : Мир России, 1995. – 282 с.

47. Якуба О. О. Практикум з соціології: навчальний посібник / О. О. Якуба. – Харків : 2010. – 368 с.

48. Bourdieu P. Choses dites / P. Bourdieu. – Paris: Editions de Minuit, 1987 – P. 143–148.

49. Brookhart Susan. Educational Assessment of Students[Електронний ресурс]. / S. Brookhart. – Richmond: Prentice Hall, 2007 – 548 p.– Режим доступу до ресурсу : <https://www.biblio.com/location=/review.php?work=36229148>. – Назва з екрана.

50. Dunn Richard Shaping the Spiritual Life of Students: A Guide for Youth Workers, Pastors, Teachers & Campus Ministers[Електронний ресурс]./ R. Dunn. – New York: InterVarsity Press, 2001, 256 p. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.allbookstores.com/book/preview /9780830822843>. – Назва з екрана.